

staatsbosbeheer

INRICHTINGSPLAN De Steendert Versie 1.0

Datum 26 juni 2023
Status Definitief

Colofon

Project	De Steendert
Projectnummer UBW	E 1511030
Versienummer	1.0
Status	Definitief
Gebied Beheergebied Provinciale eenheid	De Steendert Rivierengebied West Gelderland
Interne opdrachtgever Projectleider	Lotte Rippen Linde Gommers
Contactpersoon:	Linde Gommers Provinciaal adviseur Gelderland T 06 13449916 E L.Gommers-Verbeek@staatsbosbeheer.nl
Adres:	Staatsbosbeheer Smallepad 5 3811 MG Amersfoort

Bij dit document behoren de volgende bijlagen:

1. Historische kaarten
2. Archeologisch onderzoek
3. Ecologische QuickScan
4. Beoordeling bosontwikkeling Steendert aan provinciaal beleid
5. Overzicht reacties gebiedsbijeenkomsten

Dit document en de bijlagen zijn met zorg samengesteld. Aan de beschrijvingen en kaarten kunnen geen rechten worden ontleend.

Inhoudsopgave

1.	Aanleiding	4
1.1	Beschrijving gebied.....	4
1.2	Doel van het project.....	4
2.	Inrichtingsplan	5
3.	Analyse.....	9
3.1	Ecologie	9
3.2	Cultuurhistorie en Landschap	10
3.3	Archeologie	12
3.4	Bodem en Water	16
3.5	Recreatie	17
4.	Beleid en vergunningen	17
4.1	Bestemmingsplan	17
4.2	Omgevingsverordening en omgevingsvisie Provincie Gelderland	18
4.3	Keur Waterschap	19
4.4	Natura 2000 en Gelders Natuurnetwerk	19
4.5	Omgevingsvisie gemeente West Betuwe	21
4.6	Landschapontwikkelingsplan	21
4.7	Glastuinbouw.....	23
5.	Omgeving	24
5.1	Gebiedsproces.....	24
5.2	Aandachtspunten uit gebiedsproces	24
6.	Planning	26
7.	Communicatie	27
	Bronnen.....	28
	Bijlagen.....	28

1. Aanleiding

Door Rijk en provincies is de ambitie uitgesproken om het Nederlandse bos in de periode tot 2030 met 10% (37.000 ha) te laten toenemen. Dit is directe aanleiding voor Staatsbosbeheer om de ambitie uit te spreken om landelijk 5000 ha nieuw bos aan te leggen in eigen beheergebied. Staatsbosbeheer heeft de ambitie om van deze 5000 hectare, 500 hectare in Gelderland te realiseren.

Binnen het programma Nieuw Bos wordt steeds gestreefd naar:

1. Een multifunctionele invulling met verschillende doelen zoals CO₂-vastlegging, biodiversiteit, recreatie, houtproductie, soortbescherming en landschap.
2. Aanleg van duurzaam, toekomstbestendig en dus klimaatbestendig bos.

De Steendert

In Gelderland heeft Staatsbosbeheer weinig locaties die geschikt zijn om grotere stukken bos te realiseren. Op de Steendert zijn hier wel kansen voor. Dit gebied van circa 100 ha kan ruimte bieden aan circa 35 ha nieuw bos, omdat dit een fors oppervlakte is, is bij dit project nadrukkelijk gekeken naar een kwaliteitsimpuls voor het gebied in de brede zin van het woord en niet alleen naar aanplant van bos.

1.1 Beschrijving gebied

De Steendert ligt in de Betuwe tussen Est en Ophemert ten zuiden van de A15. Het gebied bestaat hoofdzakelijk uit halfopen landschap met extensief beheerde graslanden. In het centrale deel zijn deze graslanden omzoomd door struweelranden/houtwallen en enkele bosjes. In het gebied zijn verder te vinden; een Populierbos, twee recent gegraven plassen, een in 2010 uit Wadenoijen overgeplaatste molen, een (vervallen) pruimenboomgaard, een notenggaard en in het oosten een akker. Het gebied heeft een eigen interne waterhuishouding en is hydrologisch geïsoleerd van de omliggende polder.

De Steendert wordt omringt door intensief gebruikt agrarisch grondgebied. Rondom liggen grootschalige akkers, enkele boomgaarden, uitgestrekte graslanden en aan de westzijde glastuinbouwcomplexen met uitbreidingsplannen. Meer naar het noorden ligt snelweg A15 en op enkele kilometers ten zuiden van het gebied ligt rivier de Waal.

Het natuurgebied ligt in de gemeente West Betuwe en het beheergebied van waterschap Rivierenland en is in zijn geheel eigendom van Staatsbosbeheer. Pompoengroothandel De Terp pacht de pompoenakkers aan de oostzijde van het gebied (Natuurpacht). Het gewas wordt onder SKAL-normen verbouwd. De graslanden zijn geliberaliseerd verpacht bij diverse agrarische bedrijven. De molen zelf is eigendom van de Molenstichting voor het Gelders Rivierengebied, de ondergrond is van Staatsbosbeheer en in erfpacht uitgegeven aan de molenstichting.

Het plangebied bestaat uit de kadastrale percelen; EST00, sectie E, perceelnummers 71, 816, 817, 75, 821 en OHM00, sectie H, perceelnummers 153, 861, 557.

1.2 Doel van het project

Staatsbosbeheer wil natuurgebied de Steendert van circa 100 hectare verder ontwikkelen. We zien hier een kans voor het realiseren van een robuust bos met struweelranden, waarmee er meer afwisseling en diversiteit komt in de natuurwaarden van de Betuwe. Hiermee dragen we ook bij aan de Bossenstrategie van Rijk en provincie. Daarnaast wordt er bijgedragen aan het vastleggen van CO₂.

Onze visie voor de Steendert is om een fraai landschappelijk gebied met afwisseling van openheid en dichter bos te ontwikkelen. Het huidige grasrijke gebied krijgt meer afwisseling van openheid en bos, struwelen en grasland wat resulteert in een toename van biodiversiteit. Daarbij blijft de openheid van het landschap rond de waterplassen behouden, met hun rietkragen en de molen, en wordt dit verder versterkt door de jonge opslag (deels) te

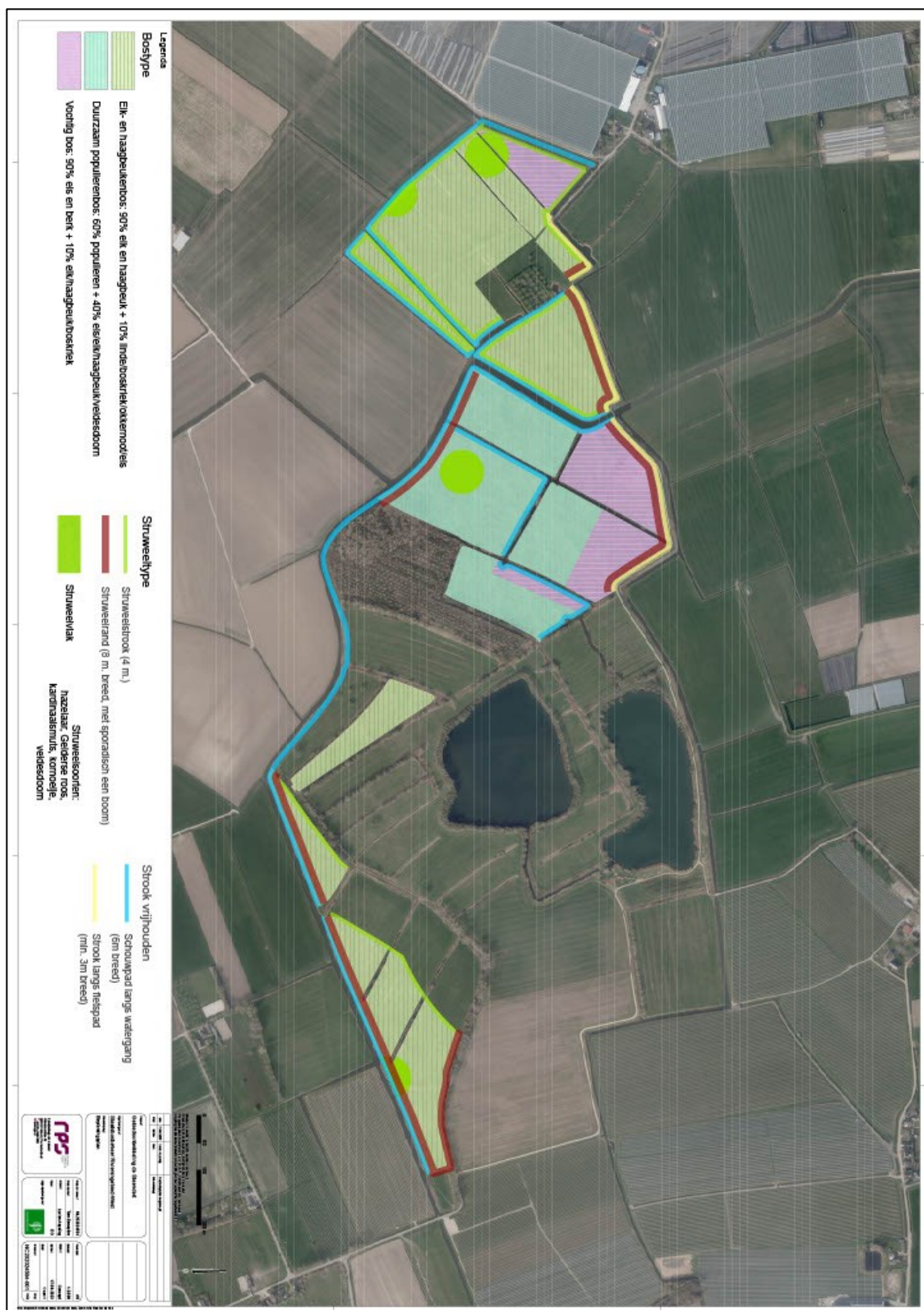
verwijderen. We willen met verbeterde recreatiemogelijkheden omwonenden de ruimte geven om beter van het gebied te kunnen genieten. Dit wordt gerealiseerd met wandelpaden en mogelijk met een hondenlosloopgebied. Dit project leidt tot een toekomstbestendig en afwisselender gebied voor mens, plant en dier.

2. Inrichtingsplan

Om te komen tot een inrichtingsplan zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd, is er afstemming geweest met diverse partijen en zijn er 3 gebiedsbijeenkomsten gehouden. Het resultaat is weergegeven in de hierna getoonde kaarten. Een toelichting op de uitgangspunten en gemaakte keuzes wordt gegeven in hoofdstuk 3.

Er is gekozen voor het realiseren van een robuust blok bos aan de westzijde van het gebied, het versterken van de openheid in het gebied rond de plassen en de molen, en een bosstrook met veel randlengte langs de zuidzijde. Bij de locatiekeuze is rekening gehouden met zichtlijnen op de molen en de schaduwwerking op naastgelegen akkers en kassen. Er wordt een multifunctioneel bos aangeplant met een verscheidenheid aan streekeigen loofhout- en struweelsoorten. Een divers bos met mantelzoomvegetaties aan de randen. Afhankelijk van de locatie en bodem en watercondities is er gekozen voor drie mengvormen; Eik- en Haagbeukenbos, Duurzaam populierenbos en Vochtig bos op de nattere delen. Elke vorm bestaat uit een menging van 5-6 boomsoorten, aangevuld met 5 struweelsoorten. Voor de bosaanplant wordt zo veel mogelijk autochtoon inheems plantmateriaal gebruikt en waar dit niet kan plantmateriaal van bekende herkomst (Nederlandse Rassenlijst voor bomen en struiken). Het mooie van dit plan is dat het een geleidelijke ontwikkeling is. Er wordt klein bosplantsoen aangeplant en het duurt minimaal 10 jaar voordat het voor het oog ook echt een bos is, waardoor je als mens echt meegroeit in deze ontwikkeling.

De Steendert is in de huidige situatie slechts ontsloten via een fietspad. Er wordt daarnaast wel gewandeld in het gebied over, met name, beheerpaden, maar dit zijn geen officiële wandelpaden. Om de omgeving meer ruimte te bieden om te genieten van het natuurgebied worden er wandelpaden gerealiseerd (in beheer genomen) en is er de mogelijkheid om een hondenlosloopgebied aan de westzijde in te richten, waarbij een nieuwe picknicktafel zal worden geplaatst. Aan de oost- en westzijde komt een Kortenaal gebiedsaanduiding en informatiebord. Er zijn al diverse bankjes aanwezig in het gebied in beheer van de gemeente. In aanvulling hierop zal aan de zuidzijde een nieuw bankje worden geplaatst met zicht naar het noorden. Uit de omgeving kwam een duidelijk vraag naar voren om enkele parkeerplaatsen aan de oost- en westzijde. Staatsbosbeheer is bereid om grond beschikbaar te stellen voor deze parkeerplaatsen indien dit samen met de gemeente kan worden opgepakt.

Bepantingsplan de Steendert

3. Analyse

Om te komen tot een inrichtingsplan zijn verschillende partijen betrokken bij de uitwerking waaronder de Gemeente, het Waterschap, Provincie, dorpsstafel Est en Ophemert, de molenaar, Levend Landschap Ophemert en omwonenden. Ook zijn er onderzoeken uitgevoerd om de uitgangspunten te bepalen voor het inrichtingsplan. De resultaten worden in dit hoofdstuk samengevat.

De volgende thema's worden besproken;

1. Ecologie
2. Cultuurhistorie en landschap
3. Archeologie
4. Bodem en water
5. Recreatie

Wensen uit de omgeving vanuit het gebiedsproces komen in Hoofdstuk 3 aan bod.

3.1 Ecologie

Tijdens de planvorming is de huidige en toekomstige ecologie beoordeeld. Aanvullend is begin 2023 door Bureau Buitenwaard een ecologische QuickScan uitgevoerd. Deze is als bijlage bijgevoegd. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen besproken.

Vogels

De Steendert huisvest diverse riet- en watervogels. In het Populierenbos wordt onder andere door Buizerd, Havik en Groene specht gebroed. Ook komen, onder andere, Boomvalk, Steenuil, Kerkuil en Ransuil voor.

Het gebied is in het verleden aangewezen als foerageerplek voor ganzen en trekvogels. De Steendert is daarna door de provincie echter aangewezen als natuurgebied met kruiden en faunarijk grasland. Door het bijbehorende voorgeschreven hooilandbeheer (zonder begrazing en bemesting) is het gebied niet meer geschikt als foerageergebied voor ganzen. 's Nachts rusten ze wel op de plassen in de Steendert.

De vogelsoorten die nu aanwezig zijn in het gebied zullen weinig last hebben van bosontwikkeling op de voorgestelde delen van de Steendert omdat die zich hoofdzakelijk op en aan de randen van de plassen bevinden. Met name de rietvogels kunnen last hebben van bomen in de directe nabijheid van het riet omdat dit roofvogels aantrekt die op de rietvogels jagen. Maar rond de plassen zal juist opslag worden verwijderd waardoor het landschap opener wordt. Bosaanplant zou daarnaast voor weidevogels nadelig kunnen zijn, het gebied is echter al niet geschikt voor weidevogels. Er zijn dan ook zeer weinig waarnemingen bekend van weidevogels in de afgelopen jaren.

Door de bosaanplant zal het aantal vogelsoorten toenemen. Met name bos- en struweelvogels zullen profiteren van het nieuwe bos.

Op diverse plaatsen in grasland, ruigte of struweel kunnen broedvogels tot broeden komen. De nesten van algemene broedvogels zijn beschermd. Om verstoring te voorkomen wordt er buiten het broedseizoen (15 maart – 15 augustus) gewerkt en wordt er voorafgaand aan werkzaamheden een flora & Fauna check uitgevoerd.

Overige Fauna

Sinds circa 2021 heeft een bever zich gevestigd in de Steendert. Het dier houdt zich op aan de oever van de verbindingssloot tussen de twee plassen, buiten de invloedssfeer van de voorgenomen ontwikkeling. Bunzing, Hermelijn en Wezel kunnen in het gebied voorkomen, met name in struweel en de oeverzones van de plassen. Bij uitvoering van plan gaan geen belangrijke gebiedsfuncties voor kleine marterachtigen verloren. Negatieve effecten kunnen daarom redelijkerwijs worden uitgesloten. De toekomstige inrichting van het plangebied komt naar verwachting de soortgroep ten goede doordat een meer afwisselende vegetatie structuur ontstaan waarin behalve dekking ook prooidieren beschikbaar zullen zijn.

Uit de nabijheid van het plangebied zijn waarnemingen van de beschermde heikikker bekend. De watergangen in het plangebied zijn zeer geschikt als voortplantingswater voor deze soort. Om schade aan eventueel aanwezige beschermde amfibieën te voorkomen worden de werkzaamheden uitgevoerd in de periode tussen half augustus en half februari, wanneer de dieren mobiel of in winterrust zijn. Ook wordt aanbevolen om enkele zonnige plekken in het voortplantingswater te behouden. Hiervoor zal in afstemming met de ecooloog van Staatsbosbeheer nog de meest geschikte locatie worden gekozen. Hier zal de aanplant op ca 8-10 meter van de watergang worden gehouden en gekozen worden voor lagere soorten (struiken).

Flora

Het huidige beheer van Staatsbosbeheer is gericht op het verschralen van de graslanden. Op de voorheen bemeste klei gaat dit echter zeer langzaam en de resultaten zijn matig. In 2020 is er een florakartering uitgevoerd in de Steendert, hierbij zijn alleen algemene soorten aangetroffen. Dit is een van de redenen geweest om te kijken of bosontwikkeling op deze locatie kan bijdragen aan de natuurkwaliteit.

In het plangebied komt de invasieve soort Kaukasische berenklauw voor. Vanuit het beheer is in 2023 gestart met een pilot om deze te bestrijden door drukbegrazing met schapen.

Paddenstoelen

In enkele percelen tussen de kwelplas, het populierenbos en de Steendertse Uitweg, zijn zeldzame paddenstoelen van familie van 'wasplaten' aanwezig waaronder 8 rode lijstsoorten; o.a. de Groensteelsatijnzwam en Blozende gordijnzwam. Beide ernstig bedreigde soorten. Deze locaties worden vrijgehouden van bosaanplant en blijven dus grasland.

Aandachtspunten bij inrichting en uitvoering

De graslanden met waardevolle wasplaten worden vrijgehouden van aanplant. De ruimte rond de molen en plassen met rietkragen moet open blijven, dit zal vanuit het beheer worden versterkt door jonge opslag te verwijderen.

Er is geen nader onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied noodzakelijk. Wel zijn voorzorgsmaatregelen van toepassing om schade aan mogelijk aanwezige beschermde soorten te voorkomen. Er zal buiten het broedseizoen worden gewerkt om verstoring van broedende vogels te voorkomen. Om schade aan eventuele aanwezige amfibieën te voorkomen wordt gewerkt in de periode half augustus-half februari. Voor aanvang van de werkzaamheden zal tevens een Flora & fauna check worden gedaan.

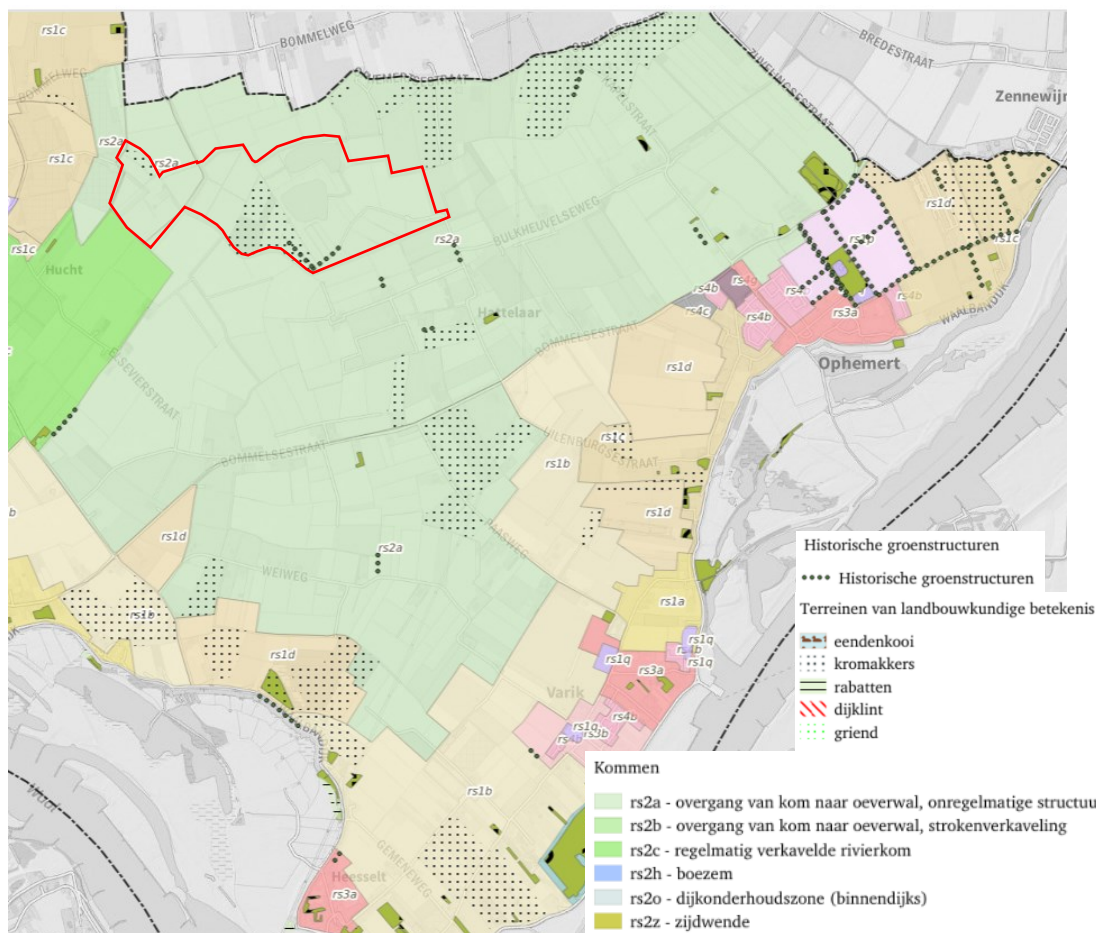
3.2 Cultuurhistorie en Landschap

Tot in de volle middeleeuwen stonden er broekbossen in de Steendert, daarna werd het ontgonnen en door de natte condities een meer open landschap. Steendert is nog een oud cultuurlandschap in een kenmerkend komgrondenontginning dat via de Steendertse uitweg éénzijdig ontsloten was. Het ligt op de overgang van kom naar oeverwal en wordt gekenmerkt door de onregelmatige perceelstructuur. De verkaveling stamt uit ca 1500-1900. Het gebied is waardevol omdat hier, in tegenstelling tot de omgeving, geen ruilerkaveling heeft plaatsgevonden tijdens de ruilverkaveling Avezaath-Ophemert. De perceelsgrenzen lopen daardoor nog net zoals ze dat honderdvijftig jaar geleden deden.

Tot honderd jaar geleden bestond De Steendert uit graslanden en bosgebieden met oude beuken en essen. Je kan goed zien dat de komgronden verre van open en uitgestrekt waren, maar juist een kleinschalig landschap betrof met veel verschillende perceelsvormen en richtingen, en verspreide grote natte Elzenbroekbospercelen afgewisseld met hooiland. Het gebied was toen eigendom van baron Mackay van Ophemert en Zennewijnen. In de loop van de jaren is het gebied geleidelijk ontbost en agrarisch of productiebos geworden. Vijftig jaar geleden zijn de laatste beuken en essen gekapt. Er is nog een klein perceel voormalig productiebos aanwezig wat stamt uit ca. 1960. Enkele verspreid staande solitaire Lindebomen dateren nog uit de tijd dat het gebied tot landgoed Ophemert behoorde.

Begin jaren '80 zijn de eerste percelen in eigendom gekomen van Staatsbosbeheer waaronder de Karnheuvel. De grootste overdracht had plaats in midden jaren negentig. De landschapselementen zijn in 2000 in eigendom gekomen en bestaan uit jonge aanplant van met name Es en Eik en in mindere mate Iep.

In het kader van de ruilverkaveling heeft er natuurontwikkeling plaatsgevonden. Van enkele percelen is de bouwvoor afgegraven en er zijn twee waterplassen gegraven (zandwinning) van waaruit water het gebied kan worden ingelaten. In 2010 is de poldermolen, een zogenaamde grondzeiler uit 1888, vanwege de komst van de Betuwelijn naar de Steendert verplaatst en op de oevers van de zuidelijke plas geplaatst. De molen is een rijksmonument (nr. 35618). Naast de molen is een zogenaamde blaffer gebouwd, een spuisluisje waardoor het water bij hoog water vanzelf naar het natuurgebied stroomt.

Uitsnede cultuurhistorische waardenkaart gemeente West Betuwe (via kaartenportaal van RAAP). Hierop is de verspreide ligging van diverse krommackers te zien (kaart gedraaid). De krommackers kwamen tot het midden van de 20e eeuw vooral in het gebied tussen Opijnen en Heesselt voor.

Op de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente West Betuwe wordt een houtwal aan de zuidzijde aangegeven als historische groenstructuur. Ook zijn er krommackers aangegeven, met name op en rond de locatie van het bestaande bos. De vroegere wijze van ploegen had invloed op de perceelsvorm. Om het draaien van de ploeg te vergemakkelijken, zouden percelen in S-vorm zijn aangelegd. Deze akkercomplexen worden krommackers genoemd. Deze krommackers kwamen tot het midden van de 20e eeuw vooral in het gebied tussen Opijnen en Heesselt voor. Direct ten noorden van de Heesseltse Uiterwaarden komen nog zeer gave en fraaie exemplaren voor. Omdat de perceelsgrenzen en waterlopen niet worden aangepast blijft deze perceelsvorm behouden.

De omgeving rond de Steendert bestaat heden ten dage uit een agrarisch landschap met akkers, graslanden, relatief veel boomgaarden, kassen en verspreide bebouwing.

Zie de bijlage voor enkele historische topografische kaarten van het gebied van 1832-heden.

Aandachtspunten bij inrichting

Staatsbosbeheer vindt cultuurhistorie belangrijk en heeft dit daarom uitgebreid meegenomen in de planvorming. We zijn ons ervan bewust dat meer bos in de Steendert een grote impact heeft op het huidige landschap en dit landschap wordt hoog gewaardeerd door de omwonenden. Of het toekomstige landschap een verbetering is, is ook deels een kwestie van smaak. Wij denken dat deze ontwikkeling landschappelijk goed past en hebben daarbij de cultuurhistorische waarden geborgd.

De Betuwe kent een landschap wat door veelvuldig menselijk ingrijpen is gevormd. Doordat de kommen natter waren dan de omgeving waren deze gronden minder geschikt voor de landbouw en is hier vaak het oude landschap nog zichtbaar. Maar ook de Steendert is door de jaren heen veelvuldig veranderd met vrij veel bos in de 19de eeuw en zo goed als geen bos in de 20ste eeuw. Met de komst van de plassen en de molen is het landschap opnieuw drastisch veranderd. Ook in de omgeving met de komst van laagstamfruitbomen, grotere akkers en weilanden en de kassen is in de 21ste eeuw een nieuw landschap ontstaan. Met de voorgenomen ontwikkeling zal het landschap opnieuw veranderen.

Met name het verkavelingspatroon is in al die jaren behouden gebleven en waardevol. Om de cultuurhistorische waarde van het oude verkavelingspatroon te behouden zal dit niet worden aangepast; bestaande watergangen en perceelsgrenzen blijven behouden.

De molen en de directe omgeving daarvan met de plassen zijn landschappelijk zeer fraai en dit deel van de Steendert is ook ecologisch waardevol met rietvogels en zeldzame wasplaten (paddenstoelen). In dit deel van de Steendert zullen we dan ook de openheid behouden en zal dit worden versterkt door jonge opslag deels terug te zetten. Met name tussen de plassen en de Steendertse Uitweg is de kleinschalige verkaveling karakteristiek en goed beleefbaar. Dit blijft behouden. De westzijde en zuidzijde is grootschaliger grasland. Er is voor gekozen om hier een robuust blok bos aan te planten, met behoud van de verkavelingsstructuur. Aan de west- en zuidzijde wordt hiermee ingeleverd aan openheid, maar wij beoordelen dat hier de voordelen van een robuust bos en verhoogde biodiversiteit zwaarder wegen.

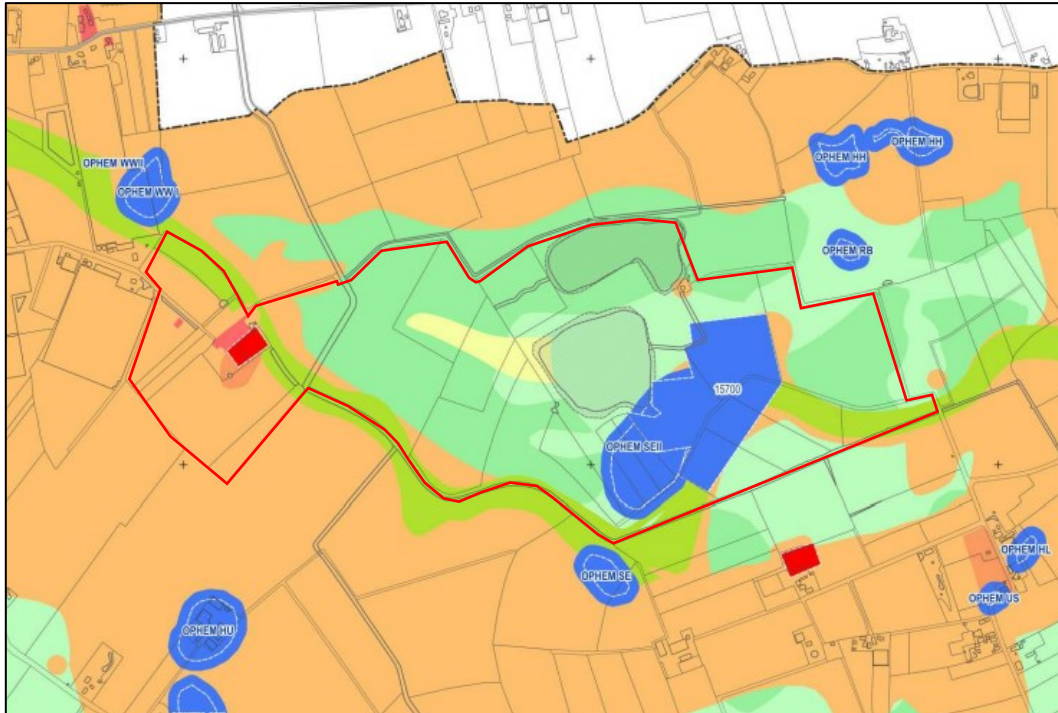
3.3 Archeologie

De Steendert ligt in feite op de overgang van het westelijke- en oostelijke rivierengebied. Het plangebied is gelegen op oever- en komafzettingen van de Est-, Ochten/ Zennewijnen en Ochten stroomgordels. Op de voormalige stroomgordels vond de eerste bewoning plaats; sinds de Nieuwe Steentijd. Waarschijnlijk is de Betuwe vanuit de Karolingische nederzettingen in de tiende of elfde eeuw ontgonnen. De stroomruggen in de Betuwe moeten in de tiende of elfde eeuw uit parkachtige loofbossen hebben bestaan met onder meer Eik, Iep, Beuk en Linde. Binnen de open ruimten in de bossen hadden de boeren hun akkers en weiden. De moerassige komgronden waren onbewoonbaar en begroeid met ruigten, wilgen- en elzenstruweel.

Tijdens het graven van de waterplassen zijn sporen van bewoning ontdekt; drie prehistorische nederzettingen en een grote woonplaats (6,5 ha) uit de Romeinse tijd.

De stroomgordels hebben een trefkans op archeologische relictten uit vrijwel alle archeologische perioden. Dit komt omdat de oevers van stroomgordels relatief hoog en droog in het landschap liggen en een gunstige bewoningslocatie was. In het plangebied kunnen op de stroomgordels met name vondsten uit de Romeinse tijd gevonden worden. Dit hangt samen met het AMK-terrein dat in het plangebied ligt en mogelijk samenhangt met een

(Romeinse) villa. De vondstdichtheid zal ten oosten van de twee meren in het plangebied hoger zijn dan in het westen.

Uitsnede uit de gemeentelijke archeologische beleidskaart

Erfgoed in de gemeente West Betuwe Archeologische beleidskaart

RAAP-rapport 4150, kaartbijlage 3, blad zuidoost, schaal 1:10.000

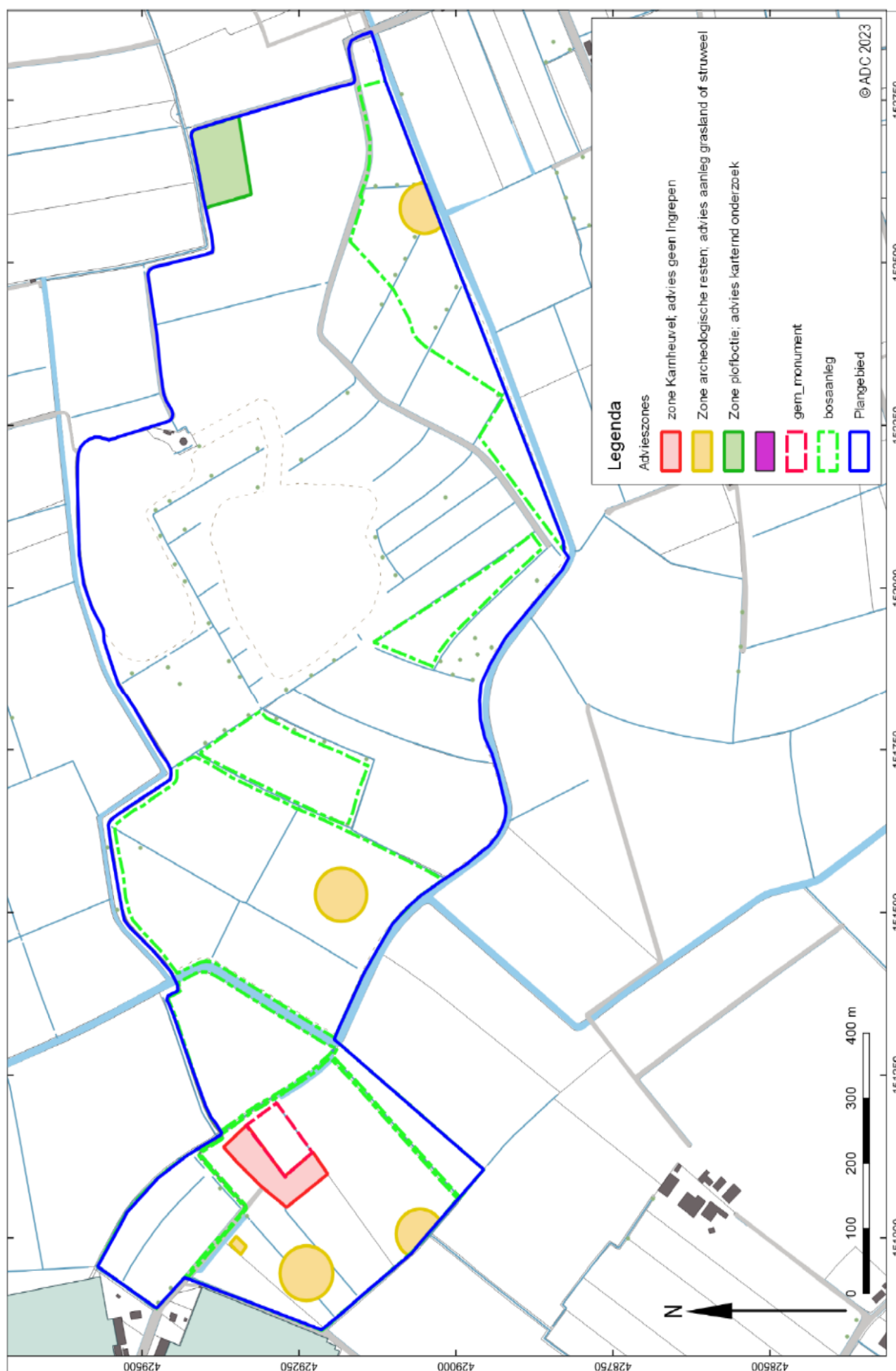
legenda

- Terreinen met gewaardeerde archeologische resten**
- Waarde-Archeologie 1: archeologische rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
- Terreinen met archeologische resten**
- Waarde-Archeologie 2: terreinen met (hoge) archeologische waarde met rondom attentiezone van 50 meter
 - Waarde-Archeologie 3: historische dorpskern, oude woongrond en overige terreinen van archeologisch belang
- Archeologische verwachtingsgebieden**
- Waarde-Archeologie 4: hoge verwachte dichtheid
 - Waarde-Archeologie 5: hoge verwachte dichtheid, relatief diepgelegen
 - Waarde-Archeologie 6: middelhoge verwachte dichtheid
 - Waarde-Archeologie 7: lage verwachte dichtheid
 - Waarde-Archeologie 8: restgeulen

De Karnheuvel (rivierduin) aan de Karnheuvelsestraat is een voormalige bewoningsplek (boerderij) en gemeentelijk monument. In 1910 is de laatste bebouwing gesloopt, er zijn 2 terpen overgebleven. Op de locatie van de boerderij staat nu een notenggaard.

Aandachtspunten bij inrichting

In januari - februari 2023 heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Deze is als bijlage bijgevoegd. ADC ArcheoProjecten adviseert om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling met enkele aanwijzingen voor de uitvoering. Het gaat dan om het vrijhouden van de Karnheuvel van inrichtingswerkzaamheden (op onderstaande kaart aangegeven met rood) en het aanplanten van uitsluitend struweel (geen bomen) op locaties met een hogere archeologische verwachting (op onderstaande kaart aangegeven met oranje). Deze aanwijzingen zijn overgenomen in het inrichtingsplan. Namens gemeente West Betuwe heeft de regioarcheoloog Rivierenland Huib Jan van Oort akkoord gegeven op de resultaten en conclusies van dit onderzoek.

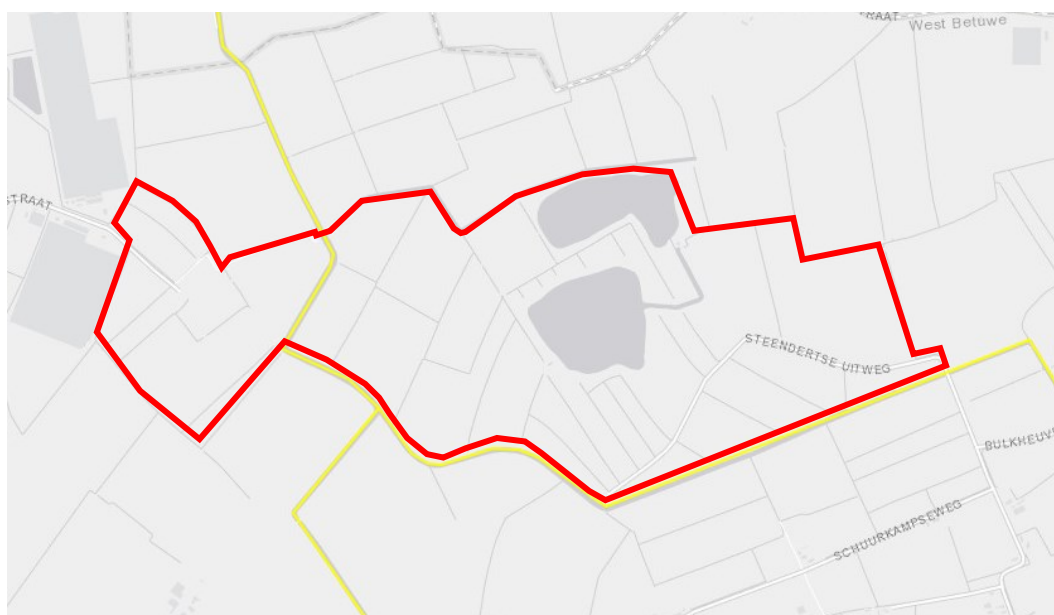

Resultaten archeologisch onderzoek; advies inrichting.

3.4 Bodem en Water

Het gebied ligt relatief laag in een komgrondegebied maar wel hoger dan enkele omliggende percelen. Door het gebied loopt een oude stroomgeul. De bodem wordt gevormd door kalkloze poldervaaggronden van zware klei. De Karnheuvel betreft een rivierduin en heeft een lichtere grondsoort van lichte zavel tot lichte klei.

De grondwatertrap is overwegend V*. In het gebied was voorheen kwel aanwezig vanuit het Waalsysteem. Door de komst van de wetering rond 1970 is het verder ontwatert en reikt de kwel niet meer tot het maaiveld. Het gebied heeft een eigen waterhuishouding, dat wordt gevoed door kwel- en regenwater. Voor het optimaal gebruik van de kwel is de (zuidelijke) kwelplas aangelegd op een locatie met de meeste kwel. Vanuit dit bekken wordt door de molen een tweede bekken gevuld, dat dienstdoet als buffervoorraad. Dit systeem is aangelegd om het gebied te kunnen vernatten. Het huidige natuurgebied is omzoomd door watergangen van Waterschap Rivierenland met natuurvriendelijke oevers. Op onderstaande kaartje is de KRW-watergang aangegeven. In dit kader zijn in het verleden de natuurvriendelijke oevers aangelegd.

Kaart met KRW-watergangen

Het waterschap heeft recent een verkennend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor waterberging.

Omdat het grondwater in de winter hoog staat en het oppervlaktewaterpeil hoogstwaarschijnlijk ook, is er geconstateerd dat er nauwelijks ruimte is om extra water te bergen. Het waterschap concludeert daarnaast dat het ook niet wenselijk is om voedselrijk polderwater te bergen in een geïsoleerd systeem, met een heel andere herkomst (bron) van water. Staatsbosbeheer en het waterschap hebben daarmee helaas moeten concluderen dat er geen mogelijkheden zijn voor waterberging in de Steendert.

Aandachtspunten bij inrichting

De bodemtypen, hoogteligging en grondwaterstanden zijn medebepalend voor de plantsoenkeuze. Zie hiervoor het inrichtingsplan. Waterberging is na onderzoek door het waterschap geen onderdeel meer van dit plan. Wel ziet Staatsbosbeheer kansen voor waterberging in (het aanpassen van) natuurvriendelijke oevers. Het Waterschap heeft aangegeven hier nu geen prioriteit aan te geven. Mogelijk wordt dit in de toekomst nog opgepakt.

3.5 Recreatie

De Steendert kent op dit moment een extensief recreatief gebruik door wandelaars en fietsers. De recreatie is de laatste jaren toegenomen tijdens de corona pandemie. Omdat er geen officiële wandelpaden en weinig andere voorzieningen aanwezig zijn is hier ruimte voor verbetering. Het gebied wordt vooral door lokale omwonenden gebruikt en zeer gewaardeerd. Het gebied heeft landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden. De Steendert heeft een fietspad (3 km) langs de noordgrens dat in beheer is bij de gemeente. De beheerpaden en enkele 'olifantenpaadjes' zijn niet in beheer als wandelpad maar worden wel veelvuldig gebruikt.

Bij de 3 ingangen van het gebied wordt in de berm of op een stapelplaats van de pachter geparkeerd door auto's. Dit is vaak hinderlijk voor aanwonenden, toeleveranciers voor de kassen, de pachter en/of de molenaar. Om dit op te lossen is Staatsbosbeheer bereid grond beschikbaar te stellen voor het aanleggen van 2 parkeerplaatsen. Dit kan echter alleen gerealiseerd worden als dit in samenwerking met de gemeente kan worden opgepakt. Beheer en handhaving van parkeerplaatsen vragen een investering in tijd en geld waarvoor geen budget en capaciteit beschikbaar is bij Staatsbosbeheer. Wij willen de gemeente vragen om dit op zich te nemen.

Aandachtspunten bij inrichting

Het is de bedoeling om de recreatie in het gebied extensief te houden maar wel beter te faciliteren. Enkele veelgebruikte paden en een nieuwe noord-zuid route ten westen van de plassen zal in beheer worden genomen als laarzenpad en gemarkeerd als wandelroute. Dus geen extra verharding maar het zal wel extra worden gemaaid.

Er zijn veel loslopende honden in het gebied. Dit is verboden omdat de honden de aanwezige fauna verstoort, ook heeft de landbouw hier last van omdat hondenpoep ziekteverwekkers kunnen bevatten. Om hier beter op te kunnen handhaven en om een alternatief te bieden wordt in dit project in een hondenlosloopgebied voorzien.

Om het gebied beter beleefbaar te maken zal er bij de oostelijke en westelijke ingang een toegangszuil worden geplaatst en een informatiebord. Aan de zuidkant is een nieuw bankje voorzien met zicht naar het noorden en in het hondenlosloopgebied een picknicktafel.

4. Beleid en vergunningen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het vigerende beleid wat van toepassing is op de Steendert en de benodigde vergunningen voor aanleg.

4.1 Bestemmingsplan

In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied Neerijnen, veegplan 2017, dat op 6 december 2018 door de voormalige gemeente Neerijnen (sinds 2019 West-Betuwe) is vastgesteld, heeft het grootste deel van het plangebied de bestemming natuur. 3 percelen aan de westzijde, gezamenlijk ca 5,7 hectare, hebben nog de bestemming "agrarisch met waarden, landschapswaarden", al zijn deze al minimaal 25 jaar in beheer als natuur. Daarnaast hebben de percelen een dubbelstemming Waarde Archeologie 2, Waarde Archeologie 3 en Waarde Archeologie 4.

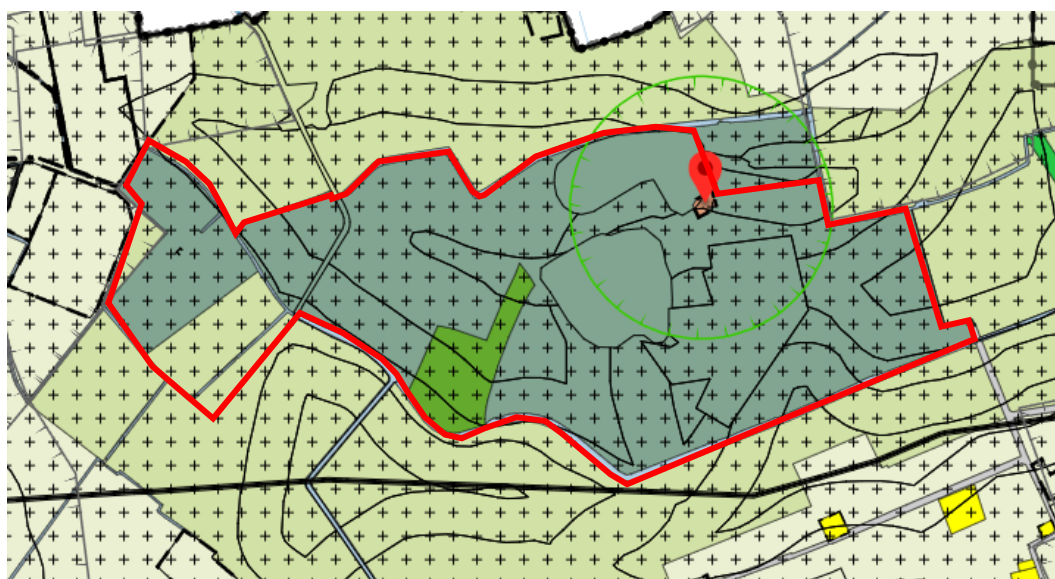
In dit bestemmingsplan wordt ook een molenbiotoop van 300 meter aangegeven. Na vragen in de gebiedsbijeenkomst is naar deze windrechten gekeken. Om te kunnen bepalen of de windvang wordt belemmerd is de biotoopformule van de Vereniging De Hollandsche Molen toegepast. Hiermee komen wij op een ruimer molenbiotoop van 400 meter en dit hebben we ook aangehouden in het plan.

Vanuit de dubbelbestemming archeologie geldt dat voor de afgifte van een omgevingsvergunning een archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Dit is begin 2023

uitgevoerd door ADC ArcheoProjecten. De resultaten hiervan zijn beschreven in §2.3 en het rapport is als bijlage toegevoegd. Namens gemeente West Betuwe heeft de regioarcheoloog Rivierenland akkoord gegeven op de resultaten en conclusies van dit onderzoek.

Voor alle percelen geldt een vergunningplicht voor 'Het aanleggen/verharden van wegen/paden, dan wel het aanbrengen van andere niet omkeerbare oppervlakteverhardingen groter dan 100 m²'. Dit laatste is van toepassing op het aanleggen van de parkeerplaatsen. Deze worden met halfverharding aangelegd.

De 3 percelen met een agrarische bestemming met waarden, landschapswaarden zijn o.a. bestemd voor 'behoud, herstel en ontwikkeling van de aanwezige landschapswaarden in het algemeen.' Uitgangspunt van Staatsbosbeheer is dat hier ook de realisatie van het hondenloopgebied met bos, struweel en grasland onder kan vallen. Aan de gemeente wordt met een principeverzoek voorgelegd of dit de juiste aanname is en wat hiervoor de gewenste vergunningprocedure is.

Bestemmingsplan met donkergroen de bestemming natuur en lichtgroen agrarisch met waarden - landschapswaarden

Conclusie

Voor de aanplant van bos in de Steendert zal een omgevingsvergunning worden aangevraagd.

Daarnaast is mogelijk een bestemmingsplanwijziging nodig voor de percelen die nog een agrarische aanduiding blijken te hebben en voor de aanleg van de parkeerplaatsen. Eventueel kan hier ook worden volstaan met een omgevingsvergunning voor het tijdelijk afwijken van het bestemmingsplan, waarbij de gemeente bij de eerstvolgende herziening van het bestemmingsplan (omgevingsvisie) de juiste bestemming (natuur) meeneemt. De gemeente is via een principeverzoek gevraagd om mee te werken aan deze ontwikkeling en wat hierbij de gewenste procedure is.

4.2 Omgevingsverordening en omgevingsvisie Provincie Gelderland

In de omgevingsvisie zijn kernkwaliteiten voor natuur en landschap opgenomen, hierin wordt de Steendert specifiek genoemd; (...) *kleine karakteristieke, matig grootschalige, open kommen met weidebouw (onder andere De Steendert)*

De ontwikkeldoelen natuur en landschap voor deelgebied 49 Ophemert – Neerijnen, waar de Steendert onder valt bestaan o.a. uit:

- Ontwikkeling parkachtige structuren met water en moeraszones
- Vermindering barrièrewerking A15/-Betuwelijn en N830
- Ontwikkeling (oude) bossen, bosranden en overgangen naar cultuurgronden
- Ontwikkeling biotopen voor vlinders, reptielen en amfibieën en vogels van cultuurlandschappen

Het plangebied is geen weidevogelkerngebied. Ook ligt het niet in de nabijheid van een dergelijk gebied. De voorgenomen ontwikkeling is daarom niet van invloed op weidevogelkerngebieden.

Conclusie

Op verzoek van Staatsbosbeheer heeft de provincie Gelderland de plannen voor de Steendert getoetst aan het provinciaal beleid. De memo hierover is als bijlage bijgevoegd. Geconcludeerd wordt dat bosaanleg in de Steendert niet in strijd is met het provinciaal belang (Dat houdt in dat het gebied niet binnen de begrenzing van een relevante kaartlaag uit de provinciale omgevingsverordening ligt zoals Waardevol open landschap, Nationaal landschap of weidevogelgebied) en in lijn met de provinciale ontwikkeldoelen voor dit gebied voor natuur en landschap in het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de ontwikkeldoelen en -principes uit de Gelderse streekgids voor de Betuwe & Tielerwaard.

Voorwaarde hierbij is wel dat voldoende aandacht is voor het aansluiten op de historische verkaveling en cultuurhistorische waarden zoals de molenbiotoop van de poldermolen Ophemert. De Steendert is een kleinschalig, open komgebied, wanneer wordt aangesloten op de historische verkaveling kan bosontwikkeling hier op verantwoorde wijze worden ingepast. Hierbij wordt opgemerkt dat in het verleden deze gebieden ook vaak bosrijker waren dan nu het geval is.

4.3 Keur Waterschap

Het waterschapsbeleid schrijft via de Keur regels voor voor de aanplant van bomen. Langs oppervlaktewaterlichamen met Een A status moet een onderhoudsstrook van 4 meter vrijgehouden worden en moeten de bomen en struiken op minimaal 0,5 meter van de insteek worden geplant. Bij een B watergang hoeft geen onderhoudsvrije strook vrijgehouden te worden en geldt ook een afstand van 0,5 meter tot de insteek.

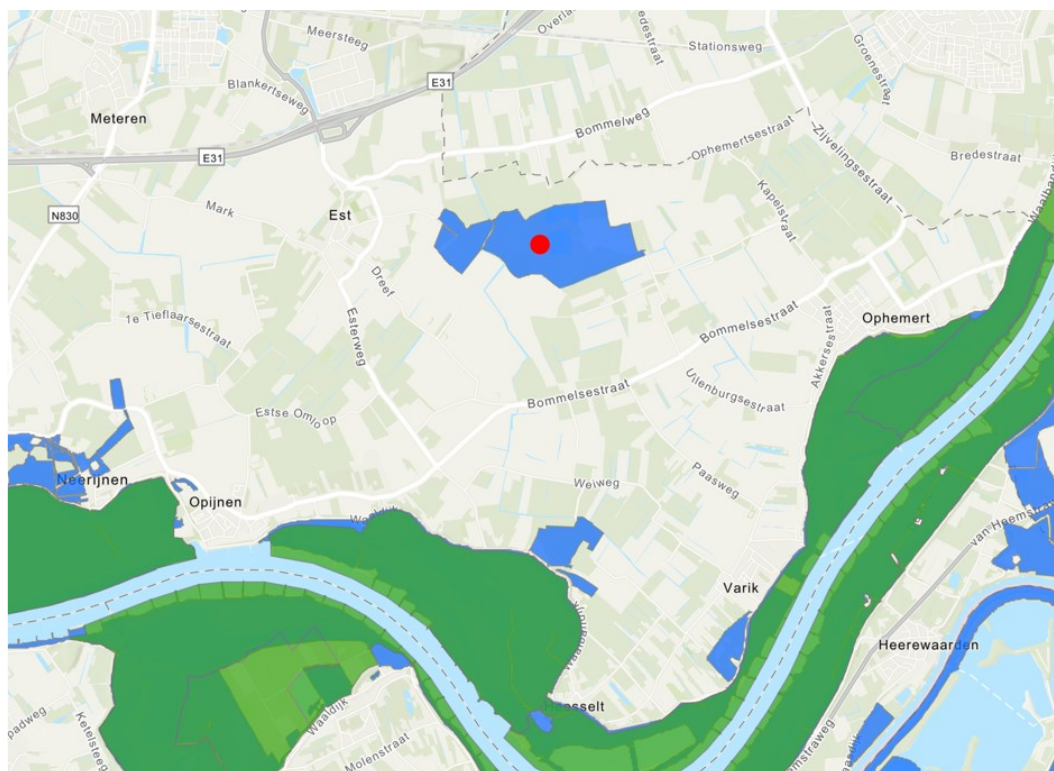
Conclusie

De voorgeschreven regels zijn verwerkt in het inrichtingsplan.

4.4 Natura 2000 en Gelders Natuurnetwerk

Het plangebied ligt op circa 2,6 kilometer ten Noorden van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Rijntakken (uiterwaarden Waal). Andere Natura 2000-gebieden liggen op meer dan 10 kilometer afstand van het plangebied. De situering van het plangebied op enige afstand van Natura 2000-gebieden buffert eventuele (mechanische) effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen en habitatrictlijnsoorten als gevolg van bijvoorbeeld licht, trillingen of geluid in de aanleg en gebruiksfase. Dergelijke effecten worden daarom redelijkerwijs uitgesloten. In sommige situaties treedt externe werking op doordat een ontwikkeling tijdens de aanleg- of gebruiksfase tot emissie van stikstof leidt. De norm voor neerslag in Natura 2000-gebieden bedraagt 0,005 mol/ha/jaar. Gelet op de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling is voor stikstof overschrijding van deze norm onwaarschijnlijk. Daarnaast zijn in Natura 2000-gebied Rijntakken geen stikstof gevoelige habitattypen aanwezig.

Voor ruimtelijke ingrepen binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) geldt het "Nee, tenzij"-principe. Ruimtelijke ingrepen zijn hier in principe niet mogelijk, tenzij aangetoond kan worden dat er geen negatieve effecten ontstaan op de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurnetwerk. Het plangebied ligt volledig binnen de begrenzing van het Gelders Natuurnetwerk.

Situering plangebied (rode punt) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (groen) en NNN (blauw)

Gelet op de aard van de voorgenomen ontwikkeling is volstaan met een beknopte toetsing aan de ontwikkelingsdoelen voor het GNN ter plaatse. Deze doelen zijn vastgelegd in het document Kernkwaliteiten Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone, onder gebied Ophemert –Neerijnen. In dit gebied gelden de volgende ontwikkelingsdoelen:

- Ontwikkeling parkachtige structuren met water en moeraszones
- Vermindering barrièrewerking A15/-Betuwelijn en N830
- Ontwikkeling (oude) bossen, bosranden en overgangen naar cultuurgronden
- Ontwikkeling biotopen voor vlinders, reptielen en amfibieën en vogels van cultuurlandschappen
- Ontwikkeling landgoedstructuren, cultuurhistorische patronen en beheersvormen

Conclusie

Uitvoering van de voorgenomen ontwikkeling doet in geen geval afbreuk aan bovengenoemde ontwikkelingsdoelen, nog aan de kernkwaliteiten die voor het GNN-deelgebied zijn geformuleerd. Met name voor de doelen 'ontwikkeling (oude) bossen, bosranden en overgangen naar cultuurgronden' en 'ontwikkeling biotoop vlinders, reptielen, amfibieën en vogels van cultuurlandschappen' wordt een positief effect verwacht, maar ook aan de andere doelen wordt bijgedragen. De aanplant van bos draagt bij aan doel A omdat er een parkachtig natuurgebied wordt ontwikkeld met bos en (bestaand) graslanden, water en rietzones. Door een toename van bos, bosranden en het ontwikkelen van overgangen wordt bijgedragen aan doel C. Voor vlinders, reptielen, amfibieën en vogels ontstaat aantrekkelijker en gevarieerder habitat (doel-D) en de met de ontwikkeling wordt een historisch bosgebied (de Steendert was tot circa een eeuw geleden ook meer bebost) weer teruggebracht in het landschap (doel-E), zij het dat niet de oude boslocaties terugkomen (lagen deels op de locaties van en rond de waterplassen) het nieuwe bos ligt deels op andere locaties. Doordat de nieuwe situatie gerealiseerd wordt op een relatief soortenarm grasland met een laag ontwikkel perspectief, wordt een nieuwe basis gelegd voor de ontwikkeling van lokale biodiversiteit. Deze toenemende kansen voor flora en fauna dragen bij aan een robuust Gelders Natuurnetwerk.

4.5 Omgevingsvisie gemeente West Betuwe

De Omgevingsvisie is bedoeld om de hoofdlijnen van het beleid m.b.t. de fysieke leefomgeving vast te stellen. De visie geeft weer waar de gemeente voor staat en heeft een zelfbindend karakter. De Omgevingsvisie bevat geen regels die juridisch bindend zijn voor inwoners en/of organisaties. De Steendert wordt in de Omgevingsvisie niet specifiek besproken.

Het vergroten van de biodiversiteit is een belangrijk doel uit de omgevingsvisie:

“We zetten ons in voor een robuust en aantrekkelijk rivierenlandschap. Dit betekent dat we kiezen voor het behouden, beschermen en versterken van (natte) natuur, het vergroten van de biodiversiteit en, het zoeken naar nieuwe natuurdoelen op andere plekken. (...) Tenslotte liggen er in het buitengebied ook opgaven in relatie tot het bevorderen van de biodiversiteit.”

Daarbij wordt ook het knelpunt van realiseren van verschillende doelen en de waarde van het open landschap benoemd;

“Het vinden van de balans tussen ruimte voor de natuurontwikkeling, cultuurhistorie, ontwikkeling van biodiversiteit, recreatie, agrarische activiteiten, duurzame energieopwekking en tegelijkertijd het versterken en behouden van het open landschap is een opgave waar de gemeente de komende jaren mee te maken krijgt.”

Conclusie

De voorgestelde ontwikkeling draagt bij aan verschillende ambities die worden genoemd, waaronder:

- Het versterken van de biodiversiteit
- Gezonde en leefbare leefomgeving: Meer wandelroutes, koele verblijfplaatsen
- Een gezonde leefomgeving: groen maakt mensen gezond en gelukkig. Meer biodiversiteit of klimaat adaptief groen en ecologische verbindingen tussen de natuurgebieden zorgen hiervoor.
- Beperken effecten van de klimaatverandering

4.6 Landschapsontwikkelingsplan

De Gemeente West Betuwe heeft in Maart 2023 het nieuwe Landschapsontwikkelingsplan (LOP) vastgesteld. Het LOP is als beleidsstuk een handvat om ruimtelijke ontwikkelingen landschappelijk verantwoord plaats te laten vinden. Daarnaast geeft een LOP inspiratie voor projecten om landschappelijke structuren te versterken.

“Het hoofddoel van het oude en het nieuwe LOP is samen te vatten als: “Bescherm de erkend waardevolle elementen in het landschap, maar ontwikkel ook actief nieuwe kwaliteiten in dit landschap!”

Hierin worden in hoofdstuk 3 verschillende actuele ontwikkelingen en opgaven voor het landschap benoemd. Onder andere wordt als doel gesteld om de basiskwaliteit natuur terug te brengen door meer ruimte te geven aan biodiversiteit, bijvoorbeeld door bloemrijke graslandjes, water met natuurvriendelijke oevers en meer bomen en struiken. De voorgenomen ontwikkeling draagt hieraan bij, met name op het gebied van biodiversiteit en meer bomen en struiken.

Ook draagt het plan bij aan de energie- en materialentransitie door CO₂ vastlegging en op termijn het leveren van duurzame grondstoffen (hout). Daarnaast wordt hier ook benoemd dat de nationale bossenstrategie op gemeentelijk niveau een uitwerking zal moeten krijgen.

In het “Ensembleboek Waaldorpen van Ophemert tot Neerijnen” is een beschrijving van de Steendert opgenomen:

Het komgebied 'De Steendert' met als kern het populierenbos onderscheidt zich van de rest van de omgeving door de openheid, de gasvlakte en de wegen die erin doodlopen.

In De Steendert dient primair ruimte te blijven voor weidebouw, weidevogels en andere natuur. Het blijft open en onbebouwd. Het is juist een kernkwaliteit dat de wegen hier nog doodlopen in de leegte van de kom, enkel toegankelijk gemaakt via een fietspad. Het bos in het kommetje is nu grotendeels in eigendom en beheer van het Staatsbosbeheer. Verrommeling van de randen moet echter wel worden voorkomen. De landbouwsector zal er samen met het waterschap in moeten slagen oplossingen te vinden voor waterberging in de haarvaten van het watersysteem.

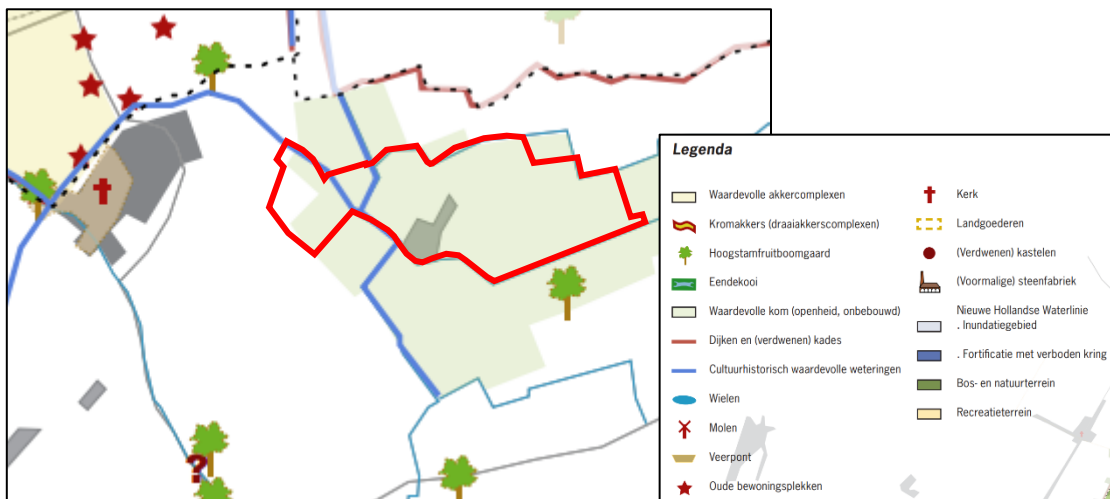
Ook hier (H2.2) wordt (o.a.) als opgaven voor dit gebied benoemd:

- *Biodiversiteitsherstel in de vorm van "basisnatuur" en natuurinclusieve landbouw. Populaties steenuil, kamsalamander en grote modderkruiper.*
- *De Bossenstrategie: aanleg van bos en landschapselementen.*
- *Klimaatadaptatie: waterberging voor piekbuien en droogte, hittestress*
- *Circulariteit: kringlopen van producten, materialen en grondstoffen.*

Waarbij wordt opgemerkt dat de Bossenstrategie hier vooral dient te worden ingezet als dit de natuur versterkt.

Advies landschapselementen De Steendert:

- *Lijnen: wandeldijkjes, natuurvriendelijke oevers, griends- en ruigtestroken, knotwilgen, opgaande rijen wilg. Maaswijdte (50) 100-200 m*
- *Vlakken: elzebroeken, rietvelden, poelen*

Kaart met karakteristieke landschapselementen in de gemeente West Betuwe (Bron: LOP 2008)

Conclusie

Het plan draagt bij aan:

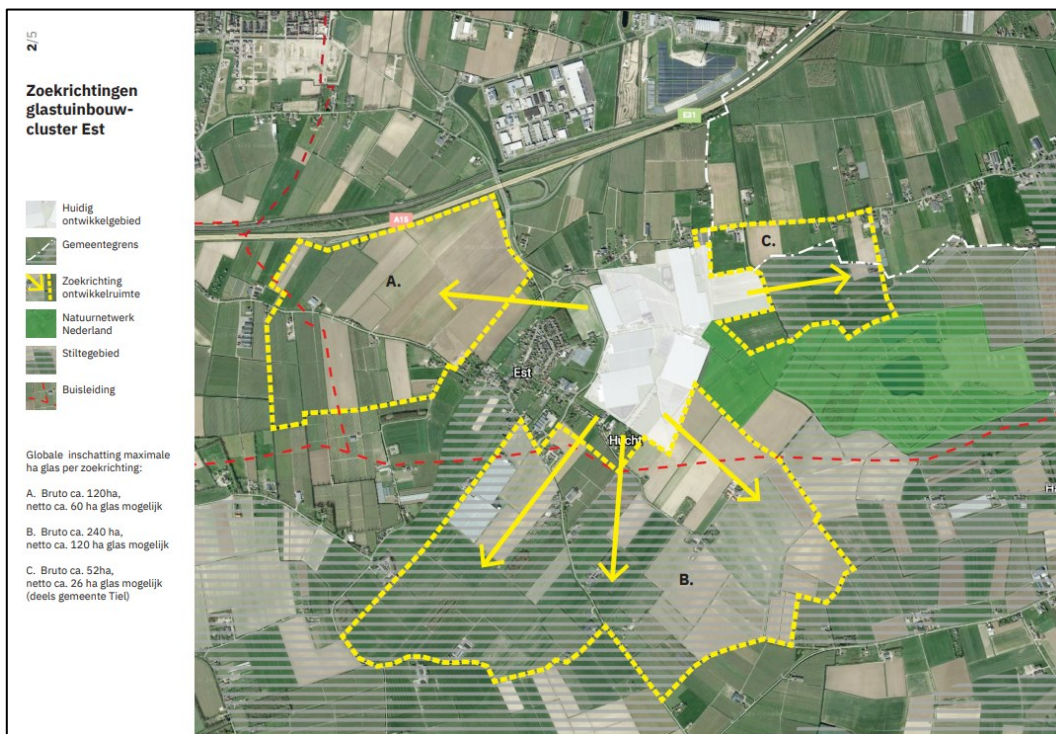
- Meer ruimte geven aan biodiversiteit, door meer bomen en struiken.
- Populaties steenuil, kamsalamander en mogelijk grote modderkruiper
- De energie- en materialentransitie door CO2 vastlegging en op termijn het leveren van duurzame grondstoffen (hout).
- De nationale bossenstrategie
- Het versterken van de natuur (NNN)
- De geadviseerde landschapselementen: wandeldijkjes, ruigtestroken, elzenbroeken

Het plan wijkt deels af van de beschrijving voor de Steendert in het Ensembleboek Waaldorpen van Ophemert tot Neerijnen.

- *In de Steendert dient primair ruimte te blijven voor weidebouw, weidevogels en andere natuur. Het blijft open en onbebouwd.*
 - o Met de realisatie van bos zal het oppervlak grasland en de openheid afnemen. Het gebied is in de huidige situatie al niet geschikt voor weidevogels. Wel blijft de primaire functie voor natuur gewaarborgd en wordt deze versterkt (biodiversiteit).
 - o Er is in de planvorming een afweging gemaakt tussen diverse belangen en doelen. De Steendert ligt midden in een grootschalig open landschap en is op zichzelf al minder open dan de omgeving. Wij beoordelen de oostelijke helft van de Steendert als het meest waardevol wat betreft openheid en zichtlijnen en zullen dit dan ook behouden en versterken. Aan de west- en zuidzijde wordt inderdaad ingeleverd aan openheid, maar wij beoordelen dat hier de voordelen van een robuust bos en verhoogde biodiversiteit zwaarder wegen. Aan de oostzijde en rond het natuurgebied blijven grote gebieden grasland met openheid beschikbaar.

4.7 Glastuinbouw

Vanuit Est liggen er plannen voor een forse uitbreiding van het glastuinbouwgebied, o.a. ten noorden en zuidwesten van de Steendert. In het Landschapsontwikkelingsplan en de bijbehorende ensembleboeken wordt deze ontwikkeling benoemd: *“Bedrijfsontwikkeling grootschalig, kan optreden bij uitbreiding van de glastuinbouw bij Est. Daar is ook klimaatadaptatie en groenblauwe dooradering met landschappelijke inpassing aan de orde”*. In de omgevingsvisie West Betuwe is hierover opgenomen: *“We verkennen de wenselijkheid en mogelijkheden om substantiële uitbreiding van de regionale glastuinbouwclusters bij Tuil en Est te realiseren. Dit vraagt om een vrij uitgebreid proces waarbij we ook de consequenties voor de energievoorziening en het huisvesten van arbeidsmigranten meenemen.”*

Zoekgebied glastuinbouw

Conclusie

De voorgenomen bosontwikkeling in de Steendert kan helpen bij de landschappelijke inpassing van deze ontwikkeling.

5. Omgeving

5.1 Gebiedsproces

Staatsbosbeheer begrijpt goed dat de Steendert de gebruikers van het gebied aan het hart gaat. Daarom heeft Staatsbosbeheer een gebiedsproces opgezet waarbij de omgeving de mogelijk heeft gekregen om mee te denken en wensen en meekoppelkansen aan te dragen. Hiervoor zijn 3 gebiedsbijeenkomsten georganiseerd:

- 7 juli 2022 in Est, vooraf aan de planvorming, waarbij geïnteresseerden zijn geïnformeerd over het eerste idee en is gevraagd om input en aandachtspunten.
- 7 december 2022 in Est waarbij het concept inrichtingsplan is toegelicht en gevraagd is om een eerste reactie en voorstellen voor verbetering
- 19 april 2023 in Ophemert, op verzoek van dorpsstafel Ophemert, waarbij het aangepaste plan is gepresenteerd en vragen zijn beantwoord.

Op alle drie de bijeenkomsten was de opkomst hoog met circa 50-70 deelnemers.

5.2 Aandachtspunten uit gebiedsproces

De reacties op het plan bij alle 3 de bijeenkomsten waren zeer divers. In het algemeen kan benoemd worden dat er vanuit de landbouw zorgen zijn geuit over de gevolgen van het plan op de bedrijfsvoering. Ook zijn er mensen die het plan zien als een bedreiging voor de openheid en cultuurhistorie van de Steendert. Er waren veel vragen over recreatie (meer of minder faciliteiten) en de parkeerproblemen kwamen meerdere keren terug. Over de hoeveelheid bos lopen de meningen sterk uiteen. De een wil wel nóg meer bos, de ander ziet bos op deze locatie helemaal niet zitten, en alles wat daar tussenin zit. Opvallend was dat mensen die positief zijn over het plan dit vaak niet publiekelijk uit wilden spreken, maar in de pauze of naderhand aan ons lieten weten. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de gestelde vragen en het antwoord van Staatsbosbeheer hierop, hieronder wordt een samenvatting gegeven van de belangrijkste opmerkingen die meegenomen zijn in de planvorming.

Inrichting

Openheid van de kom behouden: minder bos

- De vraag om behoud van openheid kan vanuit verschillende perspectieven bekeken worden. Over smaak met betrekking tot wat een mooi landschap is valt niet te twisten. In samenspraak met adviseurs landschap en cultuurhistorie en een landschapsarchitect zijn we tot dit plan gekomen. De Steendert ligt middenin een grootschalig open landschap en is op zichzelf al minder open dan de omgeving. Met name het deel ten zuiden van de plassen bestaat uit een halfopen landschap met veel dichte houtwallen, graslanden en kleine bosjes. Wij beoordelen de oostelijke helft van de Steendert als het meest waardevol wat betreft openheid en zichtlijnen en zullen dit dan ook behouden en versterken. Daarnaast blijft op de paden aan de randen van het gebied de openheid over de landbouwgronden en akkers gehandhaafd. Aan de west- en zuidzijde wordt inderdaad ingeleverd aan openheid, maar wij beoordelen dat hier de voordelen van een robuust bos en verhoogde biodiversiteit zwaarder wegen. Daarbij speelt mee dat er plannen zijn voor forse uitbreiding van het kassengebied aan de noordwest en zuidwestzijde van de Steendert. Daarmee zal het gebied aan deze kant al minder open worden. Bos op deze locatie kan helpen bij de landschappelijke inpassing van deze kassen.

Openheid rond de plassen en de molen is het meest waardevol. Met name doorkijkjes richting de molen worden gewaardeerd en het zicht op de plassen.

- Staatsbosbeheer deelt deze mening en zal het gebied rond de plassen en de molen open houden. Daar waar dit te dicht groeit met jonge opslag zal dit binnenkort worden terug gezet.

Geen schaduw op de kassen

- De kassen liggen aan de westzijde. Tussen de kassen en het bos wordt een grasstrook vrijgehouden en daarnaast wordt eerst een strook struweel aangeplant waardoor de eerste bomen op ca 25-30 meter van de kas komen te staan.

Geen schaduw op de akkers

- De akkers liggen aan de zuidzijde van het plangebied waardoor de schaduwwerking minimaal is. Door de brede watergang, een beheerpad en struweelrand zullen de eerste bomen op 25-35 meter van de akkers komen.

Geen meidoorn aanplanten in verband met Bacterievuur (schadelijk voor fruitteelt)

- Er zal geen Meidoorn en Sleedoorn worden aangeplant

Men vindt het onveilig als het fietspad aan weerszijde omsloten wordt met bos. Hier fietsen veel scholieren.

- Het plan is hier op aangepast. Door het perceel bij Est, ten noorden van het fietspad open te houden. Blijft het fietspad overal aan 1 zijde open.

Perceel aan de Estse kant ten noorden van het fietspad is landschappelijk fraai. Ook kijkt hier het terras van de aanwonende op uit.

- Gezien bovenstaande en de vraag naar openheid rond het fietspad i.v.m. veiligheid, is dit perceel weer uit het plan gehaald. Het blijft grasland

Bomen niet te dicht op het fietspad

- Er zal langs het rasters naast het fietspad een extra strook van 3 meter breed gras worden aangehouden voordat de aanplant begint.

Diverse soorten aanplanten

- Er wordt een divers bos aangeplant met 3 verschillende mengvormen van elk 5 of 6 verschillende soorten bomen, aangevuld met 5 soorten struweel. We maken hierbij zo veel mogelijk gebruik van autochtoon inheems plantmateriaal en waar dit niet mogelijk is plantmateriaal van bekende herkomst (Nederlandse Rassenlijst voor bomen en struiken).

Niet in rijtjes planten

- We gaan in de Steendert wel in rijtjes planten. Deze rijen hebben als voordeel dat het beter te beheren is indien dit nodig mocht zijn. Ook is deze manier van aanplanten substantieel goedkoper. De ervaring leert gelukkig dat als het bos volgroeid is de rijen niet meer herkenbaar zijn. Ook zullen we zoveel mogelijk rekening houden met de zichtlijn van de bezoeker; door parallel aan paden te planten kijk je niet 'in de rij' en zijn de rijen minder zichtbaar.

Betrek kinderen meer bij de natuur/ zijn er mogelijkheden voor natuureducatie?

- Samen met de nationale boomfeestdag bekijken we de mogelijkheden voor het organiseren van een boomfeestdag met basisschoolkinderen uit de omgeving

Recreatie

Er zijn diverse vragen binnen gekomen voor meer of minder recreatieve voorzieningen.

- Staatsbosbeheer deelt de mening van veel omwonenden dat de Steendert een gebied met extensieve recreatie moet blijven. Maar dit kan wel verbeterd worden. Naast de eerder genoemde parkeerplaatsen en het hondenlosloopgebied is er in dit plan voorzien in een gemarkeerde wandelroute, informatiepanelen bij de oost- en westelijke toegang tot het gebied, een extra bankje (aan de zuidzijde) en een picknicktafel in het hondenlosloopgebied. Ook zal er bij de toegang een zuil o.i.d. worden geplaatst om de toegang van het natuurgebied te markeren. Ook zijn de mogelijkheden voor een ruiterroute verkend. Helaas is dit niet mogelijk door het type ondergrond in de Steendert. Er zijn wel gesprekken opgestart met de gemeente over de aanleg van een klompenpad.

Er is veel overlast van auto's die in de berm parkeren. Aan de kant van Est kan hierdoor de toeleverancier niet het terrein van de glastuinbouw op rijden. Aan de Ophemertse kant staan er vaak auto's op het perceel van de pachter van Staatsbosbeheer.

- Staatsbosbeheer wil meewerken aan het realiseren van twee kleine, eenvoudige parkeerplaatsen op haar terrein. Daarbij is wel medewerking van de gemeente nodig.

Er is veel overlast van loslopende honden. Dit is niet gewenst voor de natuur (en ook al verboden), maar ook recreanten hebben er last van en dit is voor de landbouw een probleem i.v.m. ziekteverwekkers voor koeien in de uitwerpselen van honden.

- De Steendert wordt door hondenbezitters zeer gewaardeerd als uitlaatplek. In het plan is daarom aan de westzijde voorzien in een afgesloten hondenlosloopterrein om hondenbezitters een alternatief te bieden. Daarbuiten blijven honden welkom, maar wel aan de lijn. Hier zal ook strenger op gehandhaafd worden.

Cultuurhistorie

Functie molen behouden en voldoende openheid om windvang te voorkomen

- Functie molen blijft ongewijzigd. Eerst was de molenbiotoop uit het bestemmingsplan aangehouden. Na vragen in de eerste gebiedsbijeenkomst is hier onderzoek naar gedaan en is de formule van Stichting De Hollandse Molen toegepast. Hieruit kwam dat beter een cirkel van 400 meter vrijgehouden kan worden. Dit is meegenomen in het plan.

Oude solitaire Linde en knotwilgen zichtbaar houden

- Deze percelen blijven ongewijzigd

Karnheuvel herkenbaar houden in het landschap

- Rond de notengaard blijft aan weerszijde een gedeelte grasland waardoor de Karnheuvel goed beleefbaar blijft in het landschap.

Beheer

De randen rondom de meertjes groeien dicht.

- Staatsbosbeheer pakt dit op en gaat in 2023 de jonge opslag terug zetten

De wandelpaden groeien 's zomers dicht en zijn slecht begaanbaar

- Officieel zijn er geen openbare wandelpaden in de Steendert. Staatsbosbeheer zal met dit plan wandelroutes markeren en in beheer nemen (maaïen)

Overlast van Reuzeberenklauw

- Staatsbosbeheer is bekend met dit probleem en zoekt naar een oplossing. Als pilot zal geprobeerd worden met drukbegrazing door schapen de Reuzeberenklauw terug te dringen

Ganzenrustgebied creëren/behouden

- Het gebied is in het verleden aangewezen als foerageerplek voor ganzen en trekvogels. Daarna is het echter door de provincie aangewezen als natuurgebied met kruiden en faunarijk grasland. Door het bijbehorende voorgeschreven hooilandbeheer (zonder bemesting) is het gebied niet geschikt als foerageergebied. 's Nachts rusten ze wel op de plassen in de Steendert. Dit zal niet veranderen.

Onderhoud fietspad

- Er zijn diverse vragen en opmerkingen binnen gekomen over het onderhoud van het fietspad (maaïen bermen, legen prullenbakken, staat van het pad en de aansluiting op brug). Het fietspad is in beheer bij de gemeente. Deze signalen zijn besproken met de gemeente en die heeft aangegeven dat dit kan worden gemeld bij de gemeente en het dan zal worden opgepakt. Dit is in de laatste 2 bijeenkomsten aan de aanwezigen medegedeeld.

Onderhoud oevers

- Er zijn vragen gesteld over achterstallig onderhoud van de oevers. Dit is besproken met het waterschap en deze heeft dit aangepast in haar beheerplannen.

6. Planning

Het inrichtingsplan wordt begin juni besproken met de wethouders van gemeente West Betuwe. Daarna zal er een omgevingsvergunning worden aangevraagd voor de bosaanplant. De verwachting is dat deze in september kan worden verleend. In overleg met de gemeente zal worden bepaald of het hondenlosloopgebied en de parkeerplaatsen mee kunnen in deze vergunningaanvraag of dat er een bestemmingsplanwijziging nodig is.

De aanplant van het bos staat gepland voor winter '24/25. Als het meezit kan mogelijk al een deel in de winter van 23/24 worden gerealiseerd.

7. Communicatie

Staatsbosbeheer vindt het project Steendert een mooi plan en wil daar graag over communiceren. Indien gewenst kan samen met de gemeente en/of provincie een communicatiemoment worden georganiseerd bij de start van de aanplant. Dit geldt ook voor eventuele sponsors.

De omgeving is geïnformeerd en betrokken via 3 gebiedsbijeenkomsten en een nieuwsbrief. Via de nieuwsbrief zal de omgeving geïnformeerd worden over de voortgang. Er zijn ideeën over het organiseren van een boomplantdag voor basisschoolkinderen uit de omgeving. Dit zal nog verder verkend en uitgewerkt worden.

Staatsbosbeheer heeft een projectwebsite ingericht waar alle informatie terug is te vinden:

www.staatsbosbeheer.nl/desteendert

Bronnen

- Archeologisch rapport; Natuurgebied de Steendert te Ophemert, gemeente West Betuwe, ADC ArcheoProjecten, 2023
- Briefrapportage Ecologische QuickScan, Bureau Buitenwaard, 2023
- Ensembleboek 5 voor de waaldorpen van Ophemert naar Neerijnen, Gemeente West Betuwe, 2022
- Omgevingsvisie West Betuwe, Gemeente West Betuwe, 2022
- Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, 2018
- Omgevingsverordening Provincie Gelderland, Tercera, 2023
- Streekgids Betuwe& Tielerswaard, BoschSlabbers landschapsarchitecten, 2022
- Stroomlijnen door het Landschap LOP 2022, Gemeente West Betuwe, 2022
- Toekomstperspectief regionale glastuinbouwclusters Est en Tuil, Feddes/Olthof, 2021
- http://wgp.archeogis.nl/Viewer.aspx?map=PRJ_WBWE_chw
- <https://www.ivn.nl/afdeling/west-betuwe/de-steendert/>
- <https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologie-in-Nederland>
- <https://nl.wikipedia.org>
- <https://www.topotijdreis.nl/>
- <https://hisgis.nl/>
- <https://www.ruimtelijkeplannen.nl>
-

Bijlagen

(Separaat bijgevoegd)

1. Historische kaarten
2. Ecologische QuickScan
3. Archeologisch onderzoek
4. Beoordeling bosontwikkeling Steendert aan provinciaal beleid
5. Overzicht reacties gebiedsbijeenkomsten